

**การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนใน
อุทยานแห่งชาติน้ำแอตญูเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
Ecotourism Management by Community Participation in Nam Et-Phou
Louey National Park of Laos People's Democratic Republic**

สุนันทา จุนละมณี¹, กอบลาภ อารีศรีสม², วิณา นิลวงศ์³,
รภัสสรณ์ คงธนจารูนันต์⁴, นรินทร์ ท้าวแก่นจันทร์⁵ และ ภาวิณี อารีศรีสม⁶
Sounantha Chounlamany¹, Koblap Areesrisom², Weena Nilawonk³,
Raphassorn Kongtanajaruanun⁴, Narin Taokaenchan⁵ and Pawinee Areesrisom⁶

Received: 17 October 2023; **Revised:** 19 December 2023; **Accepted:** 21 December 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ศักยภาพและรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน 3) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนที่อาศัยและประกอบอาชีพในเขตอุทยานแห่งชาติน้ำแอตญูเลย จำนวน 289 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ส่วนวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 14 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิควิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า 1) ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตญูเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยภาพรวมทุกด้านระดับมาก และรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วย 7 ด้าน 1. ลักษณะทางกายภาพ 2. การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม 3. เศรษฐกิจและสังคม 4. ศิลปวัฒนธรรม 5. ธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติ 6. ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน และ 7. การให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกโดยภาพรวมทุกด้านอยู่ระดับมาก 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า มีค่า Sig.F เท่ากับ 0.000 เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระ พบว่ามีตัวแปรที่มีผลทางบวก คือ อายุ การศึกษา รายได้

^{1 2 3 5 6} สาขาการจัดการและพัฒนาทรัพยากร คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่; Resources Management and Development, Faculty of Agricultural Production, Maejo University, Chiangmai Province

⁴ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่; Division of Economics, Faculty of Economics, Maejo University, Chiangmai Province

Corresponding author, e-mail: areesrisom30@gmail.com

และศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ซึ่งตัวแปรอิสระทั้งหมด 8 ตัวแปรสามารถพยากรณ์ 81.87 ($R^2=0.8187$) 3) ปัญหา อุปสรรค คือ เส้นทางคมนาคม สิ่งอำนวยความสะดวก และปริมาณน้ำที่ใช้ไม่เพียงพอต่อการใช้ในชุมชนละแวกอุทยานแห่งชาติ ส่งผลให้เกิดปัญหาขาดแคลนน้ำ จึงชี้ให้เห็นว่าแนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วย 1) การรักษาและมีส่วนร่วมของชุมชน 2) การพัฒนาทรัพยากรระบบนิเวศ 3) การสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยว 4) การส่งเสริมการศึกษาและการอบรม 5) การตลาดและการโฆษณา 6) การปรับปรุงระบบขนส่ง 7) การสนับสนุนการเรียนรู้และความร่วมมือ

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ; อุทยานแห่งชาติน้ำแอตญูเลย; สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

Abstract

This research article aims to investigate three main aspects related to ecotourism: 1) the potential and management model of ecotourism, 2) the factors that influence the management model of ecotourism with community participation, and 3) the problems, obstacles, and suggestions for ecotourism. The research adopts both quantitative and qualitative approaches. The sample group for the study consisted of 289 individuals who resided and worked in the Nam Aet Phu Loei National Park. Data collection was conducted using a questionnaire, and the collected data were analyzed using descriptive statistics to determine percentages, means, and standard deviations. Additionally, inferential statistics were employed to conclude the data. The qualitative research component involved in-depth interviews with a group of 14 key informants. The collected qualitative data were analyzed using descriptive analysis techniques.

The study's findings revealed that the potential of ecotourism destinations in Nam Aet Phu Loei National Park, Lao People's Democratic Republic, can be enhanced through community participation. Overall, all aspects of the ecotourism management model were found to be at a high level. This model encompasses seven key aspects, namely physical characteristics, environmental quality preservation, economy and society, arts and culture, nature of the national park, safety of life and property, and providing care to enhance knowledge and awareness. Furthermore, the study identified factors that influence the ecotourism management model. It was found that these factors had a significant impact, as indicated by a Sig. F value of 0.000 when considering the independent variables. Age, education, income, and tourism

potential were identified as variables that positively influenced the model. Notably, all eight independent variables were able to predict 81.87% of the model's variability ($R^2=0.8187$). However, the study also identified certain problems and obstacles in the management of ecotourism. These include transportation routes, inadequate facilities, and insufficient water supply for the communities surrounding the national park. Consequently, a water shortage problem has arisen. To address these challenges, the study recommends several guidelines for the development of ecotourism management. These guidelines include maintaining and involving the community, developing ecological resources, creating tourism activities, promoting education and training, marketing and advertising, improving transportation systems, and supporting learning and cooperation.

Keywords: Ecotourism; Nam Et-Phou Louey National Park; Lao People's Democratic Republic

บทนำ

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) เป็นพื้นที่ที่ธรรมชาติอุดมสมบูรณ์มีวัฒนธรรมที่หลากหลายและน่าสนใจ ภาคบริการการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้ สร้างโอกาสการจ้างงาน และส่งเสริมสาขาการบริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่อง เช่น ธุรกิจอาหาร โรงแรม สปา จัดประชุม การขายสินค้าท้องถิ่น การให้บริการรถเช่า ฯลฯ มีการขยายตัวควบคู่กันไป อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของ สปป.ลาว น่าสนใจและมีศักยภาพ เนื่องจากมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวได้หลายรูปแบบ สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามและอุดมสมบูรณ์ สถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ และสถานที่ท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมที่หลากหลาย เนื่องจาก สปป.ลาว มีกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวิถีชีวิต จารีตประเพณี ภาษา และการนุ่งห่มที่เป็นเอกลักษณ์ กลุ่มนักท่องเที่ยวหลักที่เดินทางมา สปป.ลาว แบ่งเป็น (1) กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ซึ่งเดินทางท่องเที่ยวในหลายประเทศหลังเกษียณอายุ ส่วนใหญ่เดินทางมาจากยุโรปเพื่อมาพักผ่อน สนใจเรียนรู้วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ (2) กลุ่มนักท่องเที่ยวอิสระ วัยกลางคน ส่วนใหญ่มาจากสหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา และชาวต่างชาติที่ทำงานในประเทศอาเซียน ซึ่งนิยมเดินทางมาเป็นคู่หรือแบบครอบครัว (3) กลุ่มนักท่องเที่ยวไทยวัยกลางคนและสูงอายุ สนใจการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ไหว้พระ ทำบุญ (4) กลุ่มนักท่องเที่ยวเกาหลี ส่วนใหญ่เดินทางมาเป็นคณะ ชอบการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและธรรมชาติ และตีอล์ฟ (5) กลุ่มนักท่องเที่ยวจีน ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวในนครหลวงเวียงจันทน์ วังเวียง หลวงพระบาง นิยมมานวดผ่อนคลาย ซื้อของตลาดกลางคืน และ (6) กลุ่มนักท่องเที่ยวในรูปแบบจัดการประชุม MICE จากฮ่องกง มาเลเซีย สิงคโปร์ ซึ่งมักเดินทางไปเขตท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับ

ร่องรอยประวัติศาสตร์ และมรดกโลก ภายหลังการประชุมเสร็จสิ้น (สถานเอกอัครราชทูต ณ เวียงจันทน์, 2565)

ก่อนสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 เมื่อปี 2562 นักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมา สปป.ลาว เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.44 เมื่อเทียบกับปีที่ 2561 โดยเป็นนักท่องเที่ยวไทยจำนวนมากที่สุด 2,160,300 คน เพิ่มขึ้นร้อยละ 11.94 อันดับที่สองคือ จีน 1,022,727 คน เพิ่มขึ้นร้อยละ 26.92 และอันดับที่สามคือ เวียดนาม 924,875 คน เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.60 (ข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวในช่วง เดือน ม.ค.- ก.ย.2562) สามารถสร้างรายได้ให้แก่ สปป.ลาว 934 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 5.14 ของ GDP (ข่าวเศรษฐกิจสังคม, 2565) ปัจจัยที่ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น เนื่องจาก สปป.ลาว มีพื้นที่ตั้งอยู่จุดศูนย์กลางประเทศอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง มีเส้นทางหลวงหลายสายที่ เชื่อมต่อกับหลายประเทศ รวมทั้งมีเส้นทางทางน้ำและเป็นจุดเชื่อมต่อทางอากาศไปยังประเทศ ต่าง ๆ อาทิ จีน เวียดนาม ไทย กัมพูชา นักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในรูปแบบ combined destination มักจะเดินทางมายัง สปป.ลาว นอกจากนี้ภาครัฐเร่งดำเนิน แผนพัฒนาการท่องเที่ยว สปป.ลาว 5 ปี (พ.ศ.2564 – 2568) เพื่อเตรียมความพร้อมและอำนวยความสะดวก จัดทำข้อมูลข่าวสารการเดินทาง ที่พัก ปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวและการบริการใน แขนงต่าง ๆ ประชาสัมพันธ์มาตรการเดินทางเข้ามาใน สปป.ลาวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ อีกทั้งพลิก วิฤตปัญหาเงินก๊อปปี้เป็นโอกาสในการดึงดูดนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ เนื่องจากสามารถ นำเงินตราต่างประเทศมาแลกเป็นเงินก๊อปปี้ได้มากขึ้นและใช้จ่ายคุ้มค่ากว่าเดิม (สถานเอกอัครราชทูต ณ เวียงจันทน์, 2565)

พื้นที่อนุรักษ์อุทยานแห่งชาติน้ำแอตญูเลย ตั้งอยู่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของ สปป.ลาว และเป็นเขตคุ้มครองที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ (410,720 เฮกตาร์) ครอบคลุม 10 อำเภอ ใน 3 จังหวัด ได้แก่ หัวพัน หลวงพระบาง และ เชียงขวาง ซึ่งเป็นพื้นที่คุ้มครองภูมิประเทศเป็นภูเขาสูงชัน โดยมีความสูงตั้งแต่ 336 ถึง 2257 เมตร ซึ่งอุทยานแห่งชาติน้ำแอตญูเลย มีความโดดเด่นในด้านความ หลากหลายทางชีวภาพของสัตว์ป่าที่หลากหลาย และยังมีสัตว์ใกล้สูญพันธุ์หลายชนิด ได้แก่ เสือ เสือดาว แมวทอง ชะนีแก้มขาว ค่างแว่นถิ่นเหนือ หมีป่า นาก นกเงือก ชะมด ลิ่น และลิงอีกหลาย สายพันธุ์ ซึ่งมีสัตว์กินเนื้อทั้งหมด 19 สายพันธุ์ รวมถึงสายพันธุ์แมวป่าอีก 6 สายพันธุ์ สัตว์เลี้ยงลูก ด้วยนมประมาณ 50 สายพันธุ์ และนก 299 สายพันธุ์ (Duckworth *et al.*, 1999; Ling, 1999; Johnson, 2012) โดยบริเวณพื้นที่อาศัยที่อยู่ภายในหรือติดอยู่กับเขตอุทยานแห่งชาติน้ำแอตญูเลย มีชาวบ้านจำนวนกว่า 30,000 คน จาก 98 ชุมชน มีประวัติศาสตร์อันยาวนานของการตั้งถิ่นฐาน ของมนุษย์ ซึ่งชาวบ้านอาศัยทรัพยากรธรรมชาติเป็นหลักในการดำรงชีวิต เพื่อสร้างสมดุลในการ ปกป้องความหลากหลายทางชีวภาพและความต้องการของชุมชนในพื้นที่

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติน้ำแอตญูเลย ได้รับการพัฒนาเพื่อให้ โอกาสในการสร้างอาชีพทางเลือกสำหรับคนในท้องถิ่น และช่วยสร้างความเชื่อมโยงโดยตรงระหว่าง การอนุรักษ์ธรรมชาติและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้ชาวบ้านมีรายได้จาก

นักท่องเที่ยว และช่วยสนับสนุนให้คนในท้องถิ่นอนุรักษ์ป่าไม้ และ ปกป้องสัตว์ป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทำได้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนที่กระตือรือร้น และการสร้างแรงจูงใจทางการเงินที่เชื่อมโยงกลไกการอนุรักษ์ จุดมุ่งหมายหลักของรูปแบบการท่องเที่ยวคือ 1) สร้างรายได้เสริมให้คนในท้องถิ่น เชื่อมโยงกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ 2) สร้างเงินทุนที่ยั่งยืนสำหรับการจัดการพื้นที่อนุรักษ์ และ 3) เพิ่มความตระหนักของคนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับความสำคัญของการอนุรักษ์สัตว์ป่า (Nam Et-Phou Louey National Protected Area and Wildlife Conservation Society Laos, 2018)

จากที่ได้กล่าวความสำคัญและปัญหาข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาวิเคราะห์ ศักยภาพ และรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และปัจจัยที่ส่งผลกระทบในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว รวมถึงศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพและรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยและประกอบอาชีพในเขตอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลย ซึ่งมีการคำนวณกลุ่มตัวอย่างการใช้วิธีการสุ่ม จากนั้นกำหนดขนาดตัวอย่างตามสูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 จากทั้งหมด 882 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 289 คน สำหรับกลุ่มประชากรแบบเจาะจง มีเจ้าหน้าที่ภาคีรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 14 คน ได้แก่ 1. เจ้าหน้าที่จากกระทรวงกสิกรรมและป่าไม้ (ส่วนกลาง) 2. เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานกสิกรรมและป่าไม้ 3. เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานการท่องเที่ยวเมือง 4. เจ้าหน้าที่จากกองคุ้มครองอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลย 5. เจ้าหน้าที่สมาคมอนุรักษ์สัตว์

ป่าประเทศลาว (WCS) และขอบเขตการดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2565 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2566

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการพัฒนาเครื่องมือหลักจากกรอบคิด ทฤษฎี และสถานการณ์ปัจจุบันที่เกี่ยวข้องและวิเคราะห์ข้อมูล แนวคำถามที่ใช้ในการการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มย่อย และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คำถามเกี่ยวกับศักยภาพ รูปแบบ ปัจจัย รวมถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับศักยภาพและรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และทางสังคม มีข้อคำถามรวมทั้งหมด 10 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ภูมิลำเนา ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน แบ่งข้อคำถามออกเป็น 8 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านความสะดวกในการเข้าถึง 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 4) ด้านสภาพแวดล้อม 5) ด้านข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว 6) ด้านความมีชื่อเสียง 7) ด้านการบริหารจัดการ และ 8) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน แบ่งข้อคำถามออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ 1) ลักษณะทางกายภาพ 2) การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม 3) เศรษฐกิจและสังคม 4) ศิลปวัฒนธรรม 5) ธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกลูเล 6) ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน และ 7) การให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในคุณค่าของการท่องเที่ยว

ตอนที่ 4 เป็นข้อคำถามปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกลูเล สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีข้อคำถามทั้งหมด 3 ข้อ ได้แก่ การเข้าถึงอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกลูเล ความสะดวกในการเข้าถึง และสิ่งอำนวยความสะดวก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) การเก็บข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของงานวิจัยแก่ผู้ให้ข้อมูล เพื่อแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ที่ได้สอดคล้องกับงานวิจัย โดยใช้แบบจากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มย่อย และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 2) การเก็บข้อมูลวิจัยเชิง

ปริมาณ เป็นการดำเนินการแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ จึงผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ได้ข้อมูลจากการวิเคราะห์ 2 ส่วนคือ ข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณ โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น ข้อมูลเชิงคุณภาพ การนำเสนอจะใช้วิธีการโดยการเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ซึ่งเป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจลงพื้นที่จริง การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มย่อย และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และปัญหา อุปสรรค รวมถึงข้อเสนอแนะการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มาใช้ประกอบการนำเสนอ เพื่อยืนยันในสิ่งที่ผู้วิจัยค้นพบในแต่ละประเด็น ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม จะนำเสนอในรูปของตารางโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division) ส่วนสถิติอนุมาน (Inferential Statistics) สถิติที่ใช้คือ การทดสอบค่าที่ t-test และค่าการถดถอยพหุคูณ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 56.4) มีอายุ 31-40 ปี (ร้อยละ 30.18) มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 37.7) เกือบทั้งหมดมีสถานภาพสมรส (ร้อยละ 81.3) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ร้อยละ 67.5) รายได้เฉลี่ย 1,011,863 กีบ/ต่อเดือน ส่วนใหญ่อาศัยในชุมชนมากกว่า 20 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 60.9) นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลยเกือบครึ่งหนึ่งมาจากรอบครัวหรือเครือญาติ (ร้อยละ 46) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ชอบอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย (ร้อยละ 93.8) และส่วนใหญ่จะกลับมาเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลยอีกครั้ง (ร้อยละ 95.2)

ส่วนที่ 2 ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการให้ระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตย

ประชาชนลาว โดยรวมทุกด้านอยู่ระดับมาก ($\bar{X}=3.84$, S.D.=0.949) เมื่อพิจารณาแต่รายด้านพบว่าผลการศึกษาตามค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังรายละเอียดตามตารางที่ 1 ดังนี้

(n=289)

ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว	4.17	0.800	มาก
2. ด้านความสะดวกในการเข้าถึง	3.85	0.936	มาก
3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	3.60	0.850	มาก
4. ด้านสภาพแวดล้อม	3.63	1.120	มาก
5. ด้านข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว	3.56	1.049	มาก
6. ด้านความมีชื่อเสียง	3.97	0.977	มาก
7. ด้านการบริหารจัดการ	4.06	0.974	มาก
8. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	3.86	0.886	มาก
รวม	3.84	0.949	มาก

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตญoley สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ส่วนที่ 3 รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตญoley สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการให้รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ระดับมาก ($\bar{X}=3.64$; S.D.=1.051) เมื่อพิจารณาแต่รายด้านพบว่าผลการศึกษาตามค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังรายละเอียดตามตารางที่ 2 ดังนี้

(n=289)

รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านลักษณะทางกายภาพ	3.85	0.985	มาก
2. ด้านรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม	2.82	1.194	ปานกลาง
3. ด้านเศรษฐกิจและสังคม	4.09	0.909	มาก
4. ด้านศิลปวัฒนธรรม	4.01	0.955	มาก
5. ด้านธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติ	4.18	0.986	มาก
6. ด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน	2.82	1.197	ปานกลาง

รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
7. ด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในคุณค่าของการท่องเที่ยว	3.73	1.133	มาก
รวม	3.64	1.051	มาก

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ส่วนที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) โดยการนำเอาตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัวแปร เข้าไปในสมการ แล้วคำนวณด้วยวิธีปกติ (Enter) พบว่า ค่า $F=6.224$, Sig of $F=0.000$ แสดงว่ามีตัวแปรอิสระอย่างน้อยหนึ่งตัวที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับตัวแปรตาม (ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย) และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ของการตัดสินใจเชิงพหุ พบว่า $R^2=0.366$ หมายความว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามได้ร้อยละ 36.6 ซึ่งตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัวแปร มีจำนวน 4 ตัวแปร ที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ได้แก่ อายุ ภูมิลำเนา อาชีพ และระดับการศึกษา โดยสามารถอธิบายตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับตัวแปรตาม คือ รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย แบ่งออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านลักษณะทางกายภาพ 2) ด้านการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม 3) ด้านเศรษฐกิจและสังคม 4) ด้านศิลปวัฒนธรรม 5) ด้านธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย 6) ด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน และ 7) ด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในคุณค่าของการท่องเที่ยว

(n=289)

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม		
	ความสัมพันธ์เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		
	B	t	Sig.
1. เพศ	0.028	0.694	0.489
2. อายุ	0.005	2.904	0.004***
3. ภูมิลำเนา	0.172	1.010	0.314
4. ระดับการศึกษา	0.234	4.859	0.000***

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม		
	ความสัมพันธ์เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		
	B	t	Sig.
5. สถานภาพสมรส	0.010	0.198	0.843
6. รายได้ต่อเดือน (กิป)	0.449E-7	1.842	0.067*
7. ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน	-0.001	-0.622	0.535
8. ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว	0.790	26.172	0.000***
Constant	0.266	2.085	0.038**
$R^2 = 0.819$ Adjusted $R^2 = 0.812$ $F = 120.23$ Sig.F= .000***			

หมายเหตุ * มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10

** มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

*** มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ส่วนที่ 5 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ผลการศึกษาปัญหา อุปสรรค พบว่า 1) เส้นทางคมนาคม เช่น เรือมีขนาดเล็ก รถโดยสารประจำทางรถไม่เพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว 2) ด้านความสะดวกในการเข้าถึงซึ่งอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลยมีเส้นทางที่คับแคบ เป็นทางที่คดโค้ง ผิวถนนลูกรัง ถนนเป็นหลุมเป็นบ่อ และไม่สามารถเข้าถึงสถานที่ได้ในบางฤดูกาล เช่น ฤดูแล้ง และ ฤดูฝน รวมถึงประชาชนทั่วไปไม่สามารถเข้าถึงได้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากกองอุทยาน ซึ่งจำกัดให้เข้าได้เฉพาะนักท่องเที่ยว 3) สิ่งอำนวยความสะดวก มีปัญหาเกี่ยวกับสัญญาณโทรศัพท์ มือถือ และสัญญาณอินเทอร์เน็ต รวมถึงจำนวนที่พัก ร้านอาหาร และอุปกรณ์อำนวยความสะดวก ไม่เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว ประเด็นสำคัญคือ ปริมาณน้ำที่ใช้ไม่เพียงพอต่อการใช้ในชุมชนละแวกอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลย ส่งผลให้เกิดปัญหาขาดแคลนน้ำ ไม่มีน้ำใช้ในช่วงฤดูแล้ง ดังนั้นจึงชี้ให้เห็นว่าแนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วย 1) การรักษาและมีส่วนร่วมของชุมชน 2) การพัฒนาทรัพยากรระบบนิเวศ 3) การสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยว 4) การส่งเสริมการศึกษาและการอบรม 5) การตลาดและการโฆษณา 6) การปรับปรุงระบบขนส่ง 7) การสนับสนุนการเรียนรู้และความร่วมมือ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งผู้วิจัยได้มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ระดับมาก เพราะาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีกระบวนการการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับหน่วยงานต่าง ๆ ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย ให้การอนุรักษ์ พิทักษ์ ปกป้อง รวมถึงรักษาทรัพยากรที่มีในชุมชน เป็นสิ่งที่สามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อแหล่งท่องเที่ยวได้ และชุมชนมีความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีการประชาสัมพันธ์ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวซึ่งเป็นการสร้างการรับรู้ให้กับนักท่องเที่ยวหรือผู้อื่นได้ อีกหนึ่งประเด็นคือการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ โดยบุคลากรในชุมชนที่มีหน้าที่รับผิดชอบในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย รู้หน้าที่ของตนอย่างชัดเจน ไม่ก่อให้เกิดการทำงานซ้ำซ้อน มีการบริหารจัดการที่ดีเพื่อมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการมีนโยบายในการบริหารจัดการในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลยอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพจนา สวนศรี (2546) กล่าวไว้ว่า การทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มีการพัฒนาที่ค่อยเป็นค่อยไป ต้องใช้เวลาในการเรียนรู้การทำงานท่องเที่ยวชุมชนร่วมกัน เน้นความเข้าใจในบริบท ลักษณะปัญหาของชุมชน ซึ่งกระบวนการนี้เป็นรูปแบบที่เหมาะสมในการทำงานส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวของชุมชนที่สามารถพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการเสริมสร้างความรู้ ความสามารถ และพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนที่จะทำงานด้านการท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน หากชุมชนมีความพร้อมมีปัจจัยเอื้ออำนวยต่อการเข้ามามีบทบาทการจัดการการท่องเที่ยวแล้วนั้น ผู้นำชุมชนและแกนนำที่หลากหลาย ตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มสหกรณ์ การเกษตร ฯลฯ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ครู อาจารย์ ในโรงเรียน เป็นต้น ร่วมกันประชุมสัมมนาเพื่อสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งเป็นการผนึกกำลังความคิดสร้างสรรค์ ประสานแนวคิดของทุกคนให้เห็นเป็นภาพเดียวกัน ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และนำวิสัยทัศน์ที่ได้มากำหนดเป็นเป้าหมาย เป็นทิศทางของการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระยะต่อไป ในทำนองเดียวกัน เทพรัตน์ จันทพันธ์ และ วิวัฒน์ ฤทธิมา (2556) กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม มีการกำหนดทิศทางร่วมกันของประชาชนในพื้นที่ซึ่งขับเคลื่อนโดยชุมชน ดำเนินการจัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือนและสนใจ จะเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการจัดการของชุมชน และชุมชนเป็นเจ้าของ นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังสามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนา โดยใช้การสร้างเงื่อนไขและสร้างโอกาสให้องค์กรชุมชนเข้ามามีบทบาทสำคัญในการวางแผนทิศทางการ

พัฒนาชุมชนของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนที่มีแนวโน้มว่าการท่องเที่ยวจะรุกคืบเข้าไปถึง หรือต้องการเปิดเผยชุมชนของตนให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง ให้มีการสร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการวางแผนการบริหารจัดการทรัพยากรและกระจายอำนาจการตัดสินใจ โดยเน้นความสำคัญของการจัดการธรรมชาติแวดล้อมและใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาท้องถิ่น

2. รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตตุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อศึกษาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีค่าเฉลี่ยรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ มากสุดในด้านธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติน้ำแอตตุเลย เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นคนในพื้นที่และอาศัยในชุมชนมาเป็นระยะเวลาที่นานพอสมควร จึงเห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ และความอุดมสมบูรณ์ของอุทยานแห่งชาติน้ำแอตตุเลย มีความภูมิใจสำนึกรักในบ้านเมืองของตน รวมถึงในหัวข้อด้านธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติน้ำแอตตุเลย สำหรับนักท่องเที่ยวได้ให้ระดับความคิดเห็นมากเช่นเดียวกัน เนื่องจากทัศนียภาพที่สวยงามและความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนของอุทยานแห่งชาติน้ำแอตตุเลย รองลงมาจะเป็นความพอใจในการเที่ยวชมอุทยานแห่งชาติน้ำแอตตุเลยของนักท่องเที่ยว คือมีความพอใจในการบริการ การบริหารจัดการ ความสะอาดและความปลอดภัย รวมถึงชุมชนมีไมตรีต่อนักท่องเที่ยว ในขณะที่เรื่องของการทิ้งขยะ ผู้ตอบแบบสอบถามมีค่าน้อยกว่าด้านอื่น ๆ เช่น จุดทิ้งขยะไม่เพียงพอ ป้ายเตือนทิ้งขยะ การออกแบบภาชนะรองรับขยะให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม รวมถึงเรื่องของการจัดการคุณภาพอากาศ ซึ่งบางฤดูกาลอาจมีฝุ่นควันที่สร้างผลเสียต่อสุขภาพของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว ทำให้ช่วงของฤดูกาลนั้น ๆ แหล่งท่องเที่ยวมีผลกระทบจากสภาพภูมิอากาศ เป็นต้น สอดคล้องกับการศึกษาของ พิมพะระวี โรจน์รุ่งสัจย์ (2553) พบว่าการที่จะดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้นั้น ต้องเข้าใจถึงความเป็นชุมชน ต้องรู้ถึงหัวใจที่แท้จริงของชุมชน ชุมชนต้องมีส่วนร่วมทุกกระบวนการในการทำงาน ผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานต้องช่วยกันสร้างความประทับใจให้แก่ นักท่องเที่ยว เพราะการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน การประชาสัมพันธ์โดยการพูดต่อ ๆ กันไปเป็นช่องทางการทำการตลาดที่ดีที่สุด และที่สำคัญไม่เสียค่าใช้จ่ายด้วย โดยการดำเนินงานคณะทำงานต้องคำนึงถึงหลักการการท่องเที่ยวชุมชน ต้องดำเนินงานไปในกรอบ และให้เหมาะสมกับแต่ละชุมชน ในทำนองเดียวกัน Fennell (1999) กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ต้องรับผิดชอบต่อบัจจัยพื้นฐาน 4 ประการ ดังนี้ 1) การท่องเที่ยวต้องส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด 2) การท่องเที่ยวต้องเคารพในวัฒนธรรมท้องถิ่น และกระทบต่อวัฒนธรรมดังกล่าวน้อยที่สุด 3) การท่องเที่ยวต้องยอมให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์มากที่สุด และ 4) นักท่องเที่ยวต้องได้รับความพึงพอใจจากกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว

3. ผลการศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตญูเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีดังนี้ คือ

3.1 ด้านการเข้าถึงอุทยานแห่งชาติน้ำแอตญูเลย ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับเส้นทางคมนาคม เช่น เรือมีขนาดเล็ก รถโดยสารประจำทางน้อยไม่เพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว สภาพรถเก่า ไม่มีความปลอดภัย เป็นต้น และพบว่าอุทยานแห่งชาติน้ำแอตญูเลยมีเส้นทางที่คับแคบ เป็นทางที่คดโค้ง ผิวถนนลูกรัง ถนนเป็นหลุมเป็นบ่อ และไม่สามารถเข้าถึงสถานที่ได้ในบางฤดูกาล เช่น ฤดูฝน รวมถึงประชาชนทั่วไปไม่สามารถเข้าถึงได้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากกองอุทยาน ซึ่งจำกัดให้เข้าได้เฉพาะนักท่องเที่ยว และค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวมีค่าบริการที่สูง อุปสรรคส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับฤดูกาลต่าง ๆ ที่ไม่สามารถคาดคะเนสถานการณ์ได้ ส่งผลต่อความปลอดภัยของผู้นำทางและนักท่องเที่ยว ข้อเสนอแนะในด้านการเข้าถึงอุทยานแห่งชาติน้ำแอตญูเลย ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่แนะนำให้มีการแก้ไขปรับปรุงคมนาคมให้มีความปลอดภัย รวมถึงเสนอให้เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องค้นหาแหล่งเงินทุนในการปรับปรุงเส้นทาง การเข้าถึงอุทยานแห่งชาติน้ำแอตญูเลย เพื่อการเดินทางท่องเที่ยวที่สะดวก ปลอดภัย และเสนอให้มีการจัดเจ้าหน้าที่ประจำหมู่บ้านผลิตเปลี่ยนดูแลอุทยานแห่งชาติน้ำแอตญูเลย เพื่อที่จะเข้าช่วยเหลือนักท่องเที่ยวที่เกิดปัญหาได้ทันเวลา

3.2 ด้านความสะดวกในการเข้าถึง มักพบปัญหาในช่วงฤดูกาล หากเข้าช่วงฤดูฝนอาจการเดินทางโดยเรือจะมีอันตรายมากพอสมควรเพราะมีน้ำป่าไหลหลาก และฤดูแล้งการเดินทางโดยเรือจะต้องจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวได้ไม่เกิน 3 คนต่อลำ เนื่องจากสภาพน้ำตื้นเขินทำให้การเดินทางโดยเรือไม่สามารถเคลื่อนที่ไปได้อย่างสะดวก อย่างไรก็ตามพบว่ามีปัญหาเรื่องของสัญญาณ เช่น โทรศัพท์ และ สัญญาณเครือข่ายแบบไร้สาย ยังไม่มีความสะดวก อุปสรรคในด้านนี้จะเกี่ยวกับฤดูกาล ในบางวันต้องมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวในการเข้า ซึ่งอาจจะส่งผลต่อความรู้สึกของนักท่องเที่ยวที่ไม่ได้รับบริการได้ ผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อเสนอแนะให้เพิ่มขีดความสามารถในการบริการนักท่องเที่ยว มีจุดประชาสัมพันธ์ที่อำนวยความสะดวกต่อนักท่องเที่ยว รวมถึงการกำหนดระยะเวลาและจำนวนคนที่จะเข้าใช้บริการได้อย่างชัดเจน เพื่อไม่ให้นักท่องเที่ยวเกิดความไม่ประทับใจภายหลัง

3.3 สิ่งอำนวยความสะดวก ผู้ตอบแบบสอบถามมีปัญหาเกี่ยวกับไม่มีสัญญาณโทรศัพท์ และ สัญญาณเครือข่ายแบบไร้สาย รวมถึงจำนวนที่พัก ร้านอาหาร และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกไม่เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว ประเด็นสำคัญคือ ปริมาณน้ำที่ใช้ไม่เพียงพอต่อการใช้ในชุมชน ละแวกอุทยานแห่งชาติน้ำแอตญูเลย ส่งผลให้เกิดปัญหาขาดแคลนน้ำ ไม่มีน้ำใช้ในฤดูแล้ง อุปสรรคในด้านนี้ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะกล่าวถึงปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพในฤดูแล้ง ส่วนในมุมของนักท่องเที่ยวระบุถึงระยะทางที่ไกล ลำบาก รวมถึงอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกไม่พร้อมสำหรับการบริการ ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะให้มีการปรับปรุงสัญญาณต่าง ๆ

ไม่ว่าจะเป็นสัญญาณโทรศัพท์มือถือ และสัญญาณอินเทอร์เน็ต ควรเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างความประทับใจในการบริการและสถานที่ท่องเที่ยว รวมถึงควรมีการบูรณาการร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐอย่างต่อเนื่อง เพื่อจัดรูปแบบการท่องเที่ยวให้เข้ากับฤดูกาลต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” ทำให้ผู้วิจัยได้องค์ความรู้จากการสังเคราะห์งานวิจัยเพื่อการพัฒนา ดังปรากฏตามแผนภาพต่อไปนี้

ภาพ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัยการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สามารถแบ่งได้ 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ด้านการเข้าถึงอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลยส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับเส้นทางคมนาคม เช่น เรือมีขนาดเล็ก รถโดยสารประจำทางน้อยไม่เพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว สภาพรถเก่า ไม่มีความปลอดภัย เป็นต้น 2) ด้านความสะดวกในการเข้าถึง เช่น การเดินทางโดยเรือในพื้นที่อุทยานจะมีอันตรายในช่วงน้ำป่าไหลหลากของฤดูฝน ส่วนในฤดูแล้งการเดินทางโดยเรือจะต้องจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวได้ไม่เกิน 3 คนต่อลำ เนื่องจากสภาพน้ำตื้นเขินทำให้การเดินทางโดยเรือไม่สามารถเคลื่อนที่ไปได้อย่างสะดวก และ 3) สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น สัญญาณโทรศัพท์ สัญญาณเครือข่ายแบบไร้สาย รวมถึงจำนวนที่พัก ร้านอาหาร และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกไม่เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว รวมถึงน้ำที่ใช้ได้ในเขตอุทยาน เป็นต้น โดยข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่แนะนำให้มีการแก้ไขปรับปรุงคมนาคมให้มีความ

ปลอดภัย รวมถึงเสนอให้เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องค้นหาแหล่งเงินทุนในการปรับปรุงเส้นทาง การเข้าถึงอุทยานแห่งชาติน้ำแอตจูเลย เพื่อการเดินทางท่องเที่ยวที่สะดวก ปลอดภัย และเสนอให้มีการจัดเจ้าหน้าที่ประจำหมู่บ้านผลิตเปลี่ยนดูแลอุทยานแห่งชาติน้ำแอตจูเลย เพื่อที่จะเข้าช่วยเหลือนักท่องเที่ยวที่เกิดปัญหาได้ทันเวลา นอกจากนี้ควรมีการเพิ่มขีดความสามารถในการบริการนักท่องเที่ยว มีจุดประชาสัมพันธ์ที่อำนวยความสะดวกต่อนักท่องเที่ยว รวมถึงการกำหนดระยะเวลาและจำนวนคนที่จะเข้าใช้บริการได้อย่างชัดเจน เพื่อไม่ให้นักท่องเที่ยวเกิดความไม่ประทับใจภายหลัง

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาสามารถสรุปภาพรวมได้ว่าศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตจูเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยรวมทุกด้าน อยู่ระดับมาก ($\bar{X}=3.84$, S.D.=0.949) และรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วย 7 ด้าน 1. ลักษณะทางกายภาพ 2. การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม 3. เศรษฐกิจและสังคม 4. ศิลปวัฒนธรรม 5. ธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติ 6. ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน และ 7. การให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ระดับมาก ($\bar{X}=3.64$; S.D.=1.051) 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า มีค่า Sig.F เท่ากับ 0.000 เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระมีผลทางเชิงบวก 3) ปัญหา อุปสรรค คือ เส้นทางคมนาคม สิ่งอำนวยความสะดวก และขาดแคลนน้ำช่วงฤดูแล้ง จึงชี้ให้เห็นว่าแนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วย 1) การรักษาและส่วนร่วมของชุมชน 2) การพัฒนาทรัพยากรระบบนิเวศ 3) การสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยว 4) การส่งเสริมการศึกษาและการอบรม 5) การตลาดและการโฆษณา 6) การปรับปรุงระบบขนส่ง 7) การสนับสนุนการเรียนรู้และความร่วมมือ

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะจากการศึกษาในครั้งนี้ ทั้งข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตจูเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีความตระหนัก และรับรู้ถึงผลกระทบในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนั้นเพื่อยกระดับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนให้มีการพัฒนามากยิ่งขึ้น ควรมีการปรับปรุงประเด็นสำคัญและมีเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญกับประเด็น ดังนี้

1.1 การเข้าถึงอุทยานแห่งชาติน้ำแอตจูเลย ควรมีการปรับปรุงคมนาคมให้มีความปลอดภัยมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็น ทางเรือ ทางถนน หรือการสร้างถนนเชื่อมระหว่างหมู่บ้านต่าง ๆ เนื่องจากจะเป็นประโยชน์ต่อผู้คนในชุมชนแล้วยังเป็นประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยว เสนอแนะค้นหาแหล่งเงินทุนเพื่อสนับสนุนการปรับปรุง เปิดให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานที่

ท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมถึงจัดให้มีเจ้าหน้าที่ประจำหมู่บ้านผลัดเปลี่ยนดูแลอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย เพื่อที่สามารถเข้าไปช่วยเหลือเมื่อเกิดสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะสามารถแก้ไขปัญหาได้ทันเวลา และควรมีนโยบายพิเศษสำหรับการเข้าไปยังอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย โดยมีโปรแกรมพิเศษสำหรับประชาชนที่อาศัยอยู่ประเทศลาวและคนในชุมชนที่อยู่บริเวณอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย

1.2 ความสะดวกในการเข้าถึง เป็นด้านที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ข้อเสนอแนะมากที่สุดในเรื่องของการปรับปรุงถนน เส้นทางเดินเรือให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการบริการนักท่องเที่ยว กำหนดให้มีจุดประชาสัมพันธ์ที่อำนวยความสะดวกต่อนักท่องเที่ยวและควรมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามามีบทบาทในการจัดการประจำจุด สำหรับเรื่องของพาหนะที่จะนำนักท่องเที่ยวไปยังอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย ควรเพิ่มจำนวนเที่ยวรถโดยสาร โดยมีการกำหนดระยะเวลาไป-กลับอย่างชัดเจน และปรับปรุงเรือโดยสารให้มีประสิทธิภาพมีความปลอดภัยทั้งผู้นำท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว มีการกำหนดกฎเกณฑ์การบรรจุผู้โดยสารในแต่ละช่วงฤดูกาลเพื่อความปลอดภัย

1.3 สิ่งอำนวยความสะดวก เนื่องจากอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย เป็นพื้นที่ห่างไกล มีข้อจำกัดในเรื่องของสัญญาณ ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะให้ควรมีการปรับปรุงสัญญาณต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น สัญญาณโทรศัพท์มือถือ สัญญาณอินเทอร์เน็ต เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างความประทับใจในการบริการและสถานที่ท่องเที่ยว หน่วยงานรัฐและชุมชนร่วมกันจัดรูปแบบการท่องเที่ยวให้เข้ากับฤดูกาลต่าง ๆ มีการวางแผนรับมือกับปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ปรับปรุงงบประมาณการดูแลและบริการผู้เข้าพักให้มีความเหมาะสม เสนอแนะให้มีแหล่งเงินทุนเพื่อที่จะได้นำมาพัฒนาต่อยอดให้อุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลยมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 จากการศึกษาพบปัญหาปัจจัยที่ส่งผลกระทบในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งเรื่องของความสะดวกในการเข้าถึง และสิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงขาดแคลนน้ำ ดังนั้นเพื่อศึกษาหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวในอนาคต ควรมีการศึกษาการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบอย่างมีส่วนร่วมบูรณาการเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลยอย่างเป็นระบบ

2.2 จากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามยังมีปัญหาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เรื่องการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน เพื่อศึกษาหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในอนาคตควรมีการปรับปรุงการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในส่วนของการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการขยะมูลฝอย การจัดการคุณภาพอากาศ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และส่วนความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน ควรจัดเจ้าหน้าที่ดูแลให้เพียงพอ และดูแลอย่างทั่วถึง มีอุปกรณ์และเครื่องมือบรรเทาสาธารณภัย รวมถึงอุปกรณ์ปฐมพยาบาล เมื่อเกิดกรณีฉุกเฉินจะสามารถแก้ไขได้อย่างทันเวลา

2.3 ควรมีการประชุมบุคคลในชุมชนโดยมีหน่วยงานรัฐร่วมด้วย เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ ก่อให้เกิดความรักและหวงแหนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ข่าวเศรษฐกิจสังคม. (2565). ข่าวเศรษฐกิจและสังคม สปป. ลาว. สืบค้นเมื่อ 30 มิถุนายน 2566. จาก <http://www.sethakit-psx.la/detail10533.html>
- เทพรัตน์ จันทพันธ์ และวิวัฒน์ ฤทธิมา. (2556). การท่องเที่ยวโดยชุมชนของตำบลบ้านขาว อำเภอรณด จังหวัดสงขลา. ใน *การประชุมหาดใหญ่วิชาการ ครั้งที่ 4* (น.71-78). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- พวงนา สอนศรี. (2546). *คู่มือการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน*. กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.
- พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจย์. (2553). *การท่องเที่ยวชุมชน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สถานเอกอัครราชทูต ณ เวียงจันทน์. (2565). โอกาสการฟื้นฟูเศรษฐกิจของ สปป. ลาว จากภาคการท่องเที่ยว. สืบค้นเมื่อ 30 มิถุนายน 2566. จาก <https://vientiane.thaiembassy.org/th/>
- Duckworth, J.W., Salter, R.E. and Khounboline, K. (1999). Wildlife in Lao PDR: 1999 Status Report. The World Conservation Union (IUCN), Wildlife Conservation Society (WCS) and Centre for Protected Areas and Watershed Management (CPAWM), Vientiane, Lao PDR.
- Fennell, J. (1999). *Contemporary Urban Planning*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Johnson, A. (2012). A Landscape Summary for the Nam Et-Phou Louey National Protected Area, Lao PDR. Pages 73-90 in T. C. H. Sunderland, J. Sayer, and H. Minh-Ha, editors. Evidence-based conservation: lessons from the lower Mekong. Earthscan, London.
- Ling, S. (1999). A biological system of prioritization for protected areas in the Lao PDR. CPAWM / Wildlife Conservation Society Cooperative Program, Department of Forestry, Ministry of Agriculture and Forestry, Vientiane, Lao PDR.
- Nam Et-Phou Louey National Protected Area and Wildlife Conservation Society Laos. (2018). Ecotourism In Nam Et-Phou Louey National Protected Area, Lao PDR.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis*. 2nded. New York: Harper & Row.